

середовища, перед вітчизняними підприємствами постають численні проблеми. Сьогодні виживання й розвиток українських підприємств в довгостроковій перспективі залежить від уміння управляти змінами. Для вибору ключових позицій та відповідно інструменту управління змінами на підприємстві стратегічні зміни запропоновано класифікувати за рівнем їх реалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Дикань В.Л. Экономика предприятия : учебн. пособие / В.Л. Дикань, Е.В. Шраменко, Н.В. Якименко – Харьков: УкрГАЗТ, 2012. – 284 с.

2 Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации./ Р.А. Фатхутдинов - М.: Эксмо, 2005. - 544 с.

3 Смолкин А. М. Менеджмент: основы организации / А.М. Смолкин - М.: ИНФРА-М, 2001.- 257 с.

4 Распопов В.М. Управление изменениями: учебн. пособие / В.М. Распопов – М.: Магистр, 2009. – 333 с.

5 Соколов Д.В. Управление организацион- ными изменениями: учебн. пособие./ Д.В.Соколов, Л.М.Мартынов, А.Н.Морозов – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2005. – 164 с.

6 Сулейманкадиева А.Э. Управление организационными изменениями и организационная культура: учебн пособие / А.Э. Сулейманкадиева – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2008. – 167 с.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Токмакова І.В.*

УДК 657.471:656

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i52.61702>

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Каличева Н.Є., к.е.н., доцент,
Вибойченко Ю.С., магістр (УкрДУЗТ)*

У статті розглядаються проблеми управління витратами підприємств транспортного сектору в умовах глобалізації. Визначено, що необхідно розвивати методичні положення і економічні аспекти, щодо регулювання і управління витратами на підприємствах транспорту. Починати управління витратами потрібно з визначення стратегічних цілей діяльності підприємств у вигляді найважливіших напрямків їх розвитку. Особливу увагу необхідно приділити забезпеченню оптимізації витрат з урахуванням постійного зростання цін на всі необхідні складові елементи виробництва для забезпечення конкурентоспроможності підприємств на ринку транспортних послуг.

Ключові слова: управління витратами, ефективність управління, транспортна система, оптимальність, удосконалення, конкурентоспроможність, виробництво.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ РАСХОДАМИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТРАНСПОРТНОЙ ОТРАСЛИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

*Каличева Н.Е., к.э.н, доцент,
Выбойченко Ю.С., магистр (УкрГУЖТ)*

В статье рассматриваются проблемы управления расходами предприятий транспортного сектора в условиях глобализации. Определено, что необходимо развивать методические положения и экономические аспекты, относительно регулирования и управления расходами на предприятиях транспорта. Начинать управление расходами надо с определения стратегических целей деятельности предприятий в виде важнейших направлений их развития. Особенное внимание необходимо уделять обеспечению оптимизации расходов с учетом постоянного роста цен на все необходимые составные элементы производства для обеспечения конкурентоспособности предприятий на рынке транспортных услуг.

Ключевые слова: *управление затратами, эффективность управления, транспортная система, оптимальность, усовершенствование, конкурентоспособность, производство.*

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT BY CHARGES OF ENTERPRISES OF A TRANSPORT INDUSTRY IN MODERN TERMS

*Kalicheva N.E., candidate of economic sciences, associate professor,
Vyboichenko Y.S., master (USU of RT)*

Aspiring integration of a transport system of Ukraine to a world transport network needs clear implementation requirements of specialists a transport industry all users of transport products, concerning providing of quality service at the level of world requirements, that consisted in bringing all system over of legal, economic, financial instruments and organizational forms to the necessities of users of transport services.

A transport is an interlink between all industries of economy and in the process of the activity, forms not only the charges of own production, but also substantially influences on the level charges of other industries through a transport constituent in a mine-out and realized by them unit cost. Control system by charges for the enterprises of a transport industry must be examined with taking into account to not only the economy of charges but also in the context of achievement of their accordance to the tasks development of enterprise, both current and strategic. The functions of management charges are primary in relation to a production, id est for the achievement of certain productive, economic, social or other result at first it is necessary to define the necessary volume of charges. Therefore the aim of management charges is correct determination of size of charges for the achievement of high economic result of activity of enterprise.

In modern terms the questions of estimation of efficiency of activity of enterprises appear newly. Qualificatory here is a problem, on what criterion to estimate an increase or decline of efficiency. Those principles that existed in the theory of management a socialistic economy can not be used in market conditions. The simple cost cutting on unit of products can not be considered an index to efficiency. Estimating efficiency is necessary on the size of general economic effect, that the participants of process of transportation get taking into account all losses. In modern terms newly the questions of estimation of efficiency appear it is important not simply to decrease expenses on exploitation, namely to optimize them.

Keywords: *cost management, management efficiency, transport system, optimality, improvement, competitiveness, production.*

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Прагнення інтеграції транспортної системи України до світової транспортної мережі потребує чіткого виконання вимог спеціалістів транспортної галузі всіма користувачами транспортної продукції, з приводу забезпечення якісного обслуговування на рівні світових вимог, що заключається у приведенні всієї системи правових, економічних, фінансових важелів та організаційних форм до потреб користувачів транспортних послуг.

Відзначимо, що перехід до ринкових відносин вимагає докорінного переосмислення змісту, методів та інструментів управління виробництвом. Це особливо стосується найважливішої ланки – планування витрат, як одного з основних елементів діяльності підприємства. А ситуація, що склалася в процесі ринкових змін в економіці України, характеризується послабленням уваги до зниження витрат на виробництво.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Необхідність комплексного і системного підходу до вирішення проблем вдосконалення управління виробничими витратами для підприємств в сучасних умовах висвітлена в працях багатьох видатних учених-економістів, серед яких Потетюєва М.В., Макаренко М.В., Зисименко Т.І., Турило А.М., Череп А.В., Друрі К. та ін. [1-6]. Однак, незважаючи на чималу кількість наукових праць, присвячених проблемам управління витратами та їх практичну цінність, подальшого вдосконалення потребують підходи стосовно формування та управління витратами для підприємств транспортної галузі як передумови створення засад для ефективного функціонування підприємств та підвищення їх конкурентоспроможності в сучасних умовах.

Мета статті. Удосконалення управління витратами на підприємствах транспорту за рахунок обґрунтування оптимальної величини витрат, виходячи із необхідності підвищення ефективності діяльності транспортної системи в умовах глобалізації, що потрібно для підвищення ефективності діяльності підприємств транспорту та збільшення рівня їх конкурентоспроможності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Управління витратами - це

розробка і виконання управлінських дій, котрі ґрунтуються на використанні об'єктивних економічних законів, спрямованих на формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних і поточних цілей [7]. Адже ефективне використання усіх видів ресурсів нерозривно пов'язане з проблемою підвищення наукового рівня управління витратами, а саме - з необхідністю формування системи управління витратами виробництва. Так, в сучасних умовах величина витрат має не лише конкретизувати фактичний стан справ на виробництві, але й сприяти оцінці та виявленню попередньо можливих наслідків прийняття тих або інших управлінських рішень.

Ситуація, що склалася в процесі економічних трансформацій в Україні, характеризується послабленням уваги до систематизації управління витратами на виробництві. На даний час величина витрат втрачає статус директивного і фундаментального показника [8]. На підприємствах транспорту це заключається у збільшенні тарифів на перевезення і втраті конкурентоспроможності. Адже в сучасних умовах господарювання головним завданням будь-якого підприємства, у тому числі й транспортного, є досягнення такого рівня конкурентоспроможності, який би дозволив не тільки виживати на ринку, але й прогресивно розвиватися, отримувати бажані обсяги прибутку.

Конкурентоспроможність підприємства сьогодні забезпечується високою якістю, низькою ціною та швидкістю впровадження продукції на ринок, що не можливо реалізувати без значних витрат коштів на зміну технологій, удосконалення матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації кадрів та інше [9].

Транспорт - це сполучна ланка між усіма галузями економіки [10] і в процесі своєї діяльності, формує не лише витрати власного виробництва, але й істотно впливає на рівень витрат інших галузей через транспортну складову у собівартості виробленої та реалізованої ними продукції.

Тому, систему управління витратами для підприємств транспортної галузі необхідно розглядати з урахуванням не лише економії витрат, а й в контексті досягнення їхньої

відповідності задачам розвитку підприємства, як поточним, так і стратегічним.

Функції управління витратами первинні по відношенню до виробництва, тобто для досягнення певного виробничого, економічного, соціального або іншого результату спочатку необхідно визначити необхідний обсяг витрат. Тому метою управління витратами є правильне визначення величини витрат для досягнення високого економічного результату діяльності підприємства [11].

Враховуючи вплив факторів на формування витрат, визначимо критерії оптимальності витрат, до яких віднесемо:

- пов'язаність витрат з обсягами виконаної роботи;
- відповідність та забезпечення прийнятної рівня якості товару чи послуг, як для виробника, так і для споживача;
- швидкість реакції на зміну якості товару чи послуги;
- раціональну структуру витрат, що забезпечує виконання встановлених цілей підприємства;
- збільшення величини витрат у межах рівня інфляції певного періоду (не більше).

Отже, оптимальними витратами слід вважати ті, що відповідають прогнозним (плановим) обсягам робіт та їх змін, враховують встановлені параметри якості роботи та їх зміни, відображають в основній своїй частині відповідність цілям підприємства, не перевищують при своїх збільшеннях реального індексу інфляції [12].

Ефективне управління витратами в сучасних умовах господарювання в Україні набуває особливого значення, як для окремого підприємства, так і для економіки країни в цілому, що пов'язано з необґрунтованим підвищенням цін на продукцію, роботи та послуги вітчизняного виробництва.

Тому головним етапом удосконалення системи управління витратами є впровадження прогнозування та планування їхнього рівня відповідно до змін зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на результати діяльності підприємств. Напрямами удосконалення управління витратами є [8]:

- використання системи бюджетування;
- фінансове планування;

- оптимальний розподіл накладних витрат;
- факторний аналіз і моделювання собівартості;
- використання маловідходних, безвідходних матеріало- і енергозберігаючих технологій;
- визначення пріоритетів в розвитку виробництва, прикладних наукових дослідженнях;
- використання управлінського обліку.

В сучасних умовах по-новому постають питання оцінки ефективності діяльності підприємств. Визначальною тут є проблема, за яким критерієм оцінювати підвищення або зниження ефективності. Ті принципи, що існували в теорії управління соціалістичною економікою, не можуть бути використані в ринкових умовах. Просте зниження витрат на одиницю продукції не можна вважати показником ефективності. Оцінювати ефективність необхідно за величиною загального економічного ефекту, що отримують учасники процесу перевезення з урахуванням всіх збитків. Важливо не просто зменшувати витрати на експлуатацію, а саме оптимізувати їх.

Висновок. В умовах глобалізації для забезпечення стійкої позиції транспорту на ринку послуг з перевезень необхідне удосконалення управління витратами, що включає, як прийняття оптимальних рішень, так і моделювання використання ресурсного потенціалу підприємств транспорту. Це дасть змогу підприємствам галузі з успіхом конкурувати у ринковій системі господарювання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Потетюєва М. В. Особливості управління витратами на залізничному транспорті / М. В. Потетюєва // Залізничний транспорт України. — 2006. — № 2. — С. 76—78.
2. Макаренко М. В. Совершенствование финансовой системы железных дорог Украины / М. В. Макаренко // Весь транспорт. — 2002. — № 10. — С. 26—27.
3. Зосименко Т.І. Концептуально-методичні основи вітчизняного та іноземного

досвіду управління витратами / Т.І. Зосименко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vendtu/Ekon/2009_35/21.htm

4 Турило А.М. Управління витратами підприємства: навч. посібник для студ. вищ. навч. заклад. / А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило. – К.: [б. и.], 2007. – 118 с.

5 Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання: монографія / А.В. Череп. – Запорізьк. нац. техн. ун-т. – 2-е вид., стереотип. – Харків: ІНЖЕК, 2008. – 358 с.

6 Drury, C. Management and Cost Accounting.- 3-rd ed./ C. Drury. – London. – Cengage Learning EMEA, 2008. – 775 p.

7 Хотинская Г.И. Концептуальные основы управления затратами / Г.И. Хотинская // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – №4. – С. 23–30.

8 Цал -Цалко Ю.С. Витрати підприємства: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів екон. спец. / Ю.С. Цал -Цалко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Житомир, 2009. – 300 с.

9 Дикань В.Л. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства/ В.Л. Дикань, Т.В. Пономарьова// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. – Харків: УкрДАЗТ. – 2011. - № 36. – С. 100-105

10 Каличева Н.Є. Проблеми транспортної системи України на шляху до світового ринку/ Н.Є. Каличева// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. – Харків: УкрДАЗТ. – 2008. - № 24. - С. 27-30

11 Лисьонкова Н.М. Визначення ефективності системи управління витратами/ Н.М. Лисьонкова, І.О. Буряковська// Вісник економіки транспорту і промисловості: збірник наукових праць. – Харків: УкрДУЗТ. – 2015. - №50. - С. 301- 305.

12 Скоромник В.И. Управление затратами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://iteam.ru/publications/finances/section_30/article_1418

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Дикань В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Полякова О.М.*

УДК 338.47:656.2(477)

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ – ВИРОБНИКАХ РУХОМОГО СКЛАДУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Кірдіна О.Г., д.е.н., професор (УкрДУЗТ)

У статті розглянуто підходи до визначення сутності управління витратами. Автором зазначено, що забезпечення вантажоперевезень територією України потребує розвитку конкурентного середовища на ринку залізничних послуг. Проблема забезпечення вантажних перевезень необхідним рухомим складом у достатній кількості й технічно справному стані є однією з найгостріших проблем, що уповільнює розвиток залізничного транспорту та потребує великих капіталовкладень, майже єдиним джерелом яких за умови відсутності інвестицій є власні кошти підприємств – виробників рухомого складу. Саме тому актуальною постає проблема розробки ефективної системи управління витратами на підприємствах – виробниках рухомого складу залізничного транспорту як засіб оптимізації витрат і, відповідно, збільшення їх прибутку та обсягу тимчасово вільних власних коштів.

Розроблена автором система управління витратами являє собою механізм здійснення управлінського впливу керуючої підсистеми на керовану підсистему як процесу реалізації функцій менеджменту (планування, організація, мотивація, регулювання, контроль) за допомогою адміністративних, економічних і соціально-психологічних методів при дотриманні